

G12 จะปฏิเสธไม่ได้ว่าสังคมไทยในปัจจุบันเป็นช่วงระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่าน และการต่อสู้ทางการเมืองการปกครองระหว่างชั่วคราว 2 ชั่วโมง ที่ต่างฝ่ายต่างก็อ้างความชอบธรรมจากการมีประชาชน “จำนวนมาก” สนับสนุนแนวทางและแนวความคิดของฝ่ายตน จนเกิดแรงสั่นสะเทือนต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศในหลายด้านด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (ซึ่งปรากฏชัดว่าอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยจะชะลอตัวลงไปมาก ถ้าเกิดความขัดแย้งยืดเยื้อหรือมีความรุนแรงในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเกิดขึ้น) ปัญหาความไม่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่เป็นอุปสรรคต่อการบริโภคและการลงทุนของภาคเอกชน รวมทั้งการเกิดความล่าช้าของการลงทุนโดยภาครัฐด้วย

นอกจากนี้ เรายังเห็นแนวโน้มของการเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพ ที่ผู้มีหน้าที่ในการบริหารเศรษฐกิจของประเทศพยายามอย่างมากในการดูแลไม่ให้กลายเป็นปัญหาที่ขยายวงใหญ่โตขึ้น เพราะปัญหาเรื่องค่าครองชีพเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจที่จะเป็นชนวนให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงในสังคมได้โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยที่มีความเปราะบางต่อปัญหานี้ กล่าวคือ เป็นเศรษฐกิจที่มีปัญหาการกระจายรายได้ มีช่องว่างระหว่างรายได้ประชากรมาก มีความแตกต่างระหว่างการพัฒนาทางเศรษฐกิจของส่วนกลางและภูมิภาคมาก (ปัญหาการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค) ปัญหาการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจ หรือการจัดสรรทรัพยากรการผลิตที่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้ต้นทุนทางเศรษฐกิจในการต่อสู้ทางการเมืองสูงชันเป็นเท่าทวี

ถ้าจะมีใครคิดว่าเมื่อทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ ปัญหา ก็จะจบลง และเศรษฐกิจก็จะกลับมาเติบโตได้เป็นปกติ กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจก็จะก้าวต่อไปราวกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นมาก่อน แปลว่าเราจะไม่มี ความเสียหายอะไร ก็ดูจะเป็นความฝันที่เลื่อนลอยไปหน่อย เพราะความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นจะมีผลสืบเนื่องไปอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งเลยทีเดียว คำถามที่สำคัญจึงอยู่ที่ว่าอำนาจทั้งสองชั่วคราวที่ต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจเบ็ดเสร็จมาเป็นของตัวเองนั้น ได้ตระหนักถึงต้นทุนที่จะเกิดขึ้นกับสังคมเหล่านี้หรือไม่ ประชาชนโดย

ส่วนใหญ่ที่จะอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของท่านจะต้องมีการระดมทุนติดตัวไปอีกมาก และยาวนานแค่ไหน? ทำให้อดคิดไม่ได้ว่าแท้จริงแล้ว หรือประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่กับปัญหาการขาดแคลนผู้นำที่มีคุณภาพ (Leadership Crisis) และสาเหตุสำคัญก็เป็นเพราะเราไม่เคยให้คุณค่าของการเป็นผู้นำมากพอหรือไม่? ผู้นำจึงมักจะเป็นผู้มีพระคุณมากกว่ามาจากการเป็นผู้มีความสามารถในการเป็นผู้นำจริง ๆ

ที่พูดอย่างนี้ไม่ได้หมายความว่าสังคมจะมีช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านไม่ได้ จะมีการต่อสู้ทางการเมืองไม่ได้ เพียงแต่ต้องการชี้ให้เห็นว่าในอดีตประเทศหลายประเทศรวมทั้งประเทศที่ปัจจุบันเรียกได้ว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ประชาชนมีคุณภาพการศึกษาดี มีรายได้ดี มีระดับมาตรฐานการครองชีพที่ดี ก็ได้ก้าวผ่านช่วงเวลาที่ต้องบอบช้ำกับการต่อสู้ทางการเมืองระหว่าง 2 ชั่วโมงอำนาจมาแล้วโดยส่วนใหญ่ หรือทั้งหมด ซึ่งเราก็คงทราบดีว่าผลกระทบในทางเศรษฐกิจ เมื่อมีความขัดแย้ง ความรุนแรงเกิดขึ้นภายในประเทศ ทำให้ประเทศไม่มีเอกภาพก่อให้เกิดความเสียหายได้มากมายเพียงใด ประชาชนในประเทศต้องเผชิญกับความยากลำบากที่เป็นผลพวงของความเสียหายจากการแย่งชิงอำนาจ ที่น่าสนใจคือ ถ้าการต่อสู้นั้นจบลงด้วยดี ประชาชนโดยส่วนใหญ่ของประเทศเห็นความเสียหายที่เกิดขึ้น แล้วสร้างให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการตกลงรูปแบบการปกครอง การบริหารประเทศที่เป็นที่ยอมรับโดยทุกฝ่าย ประเทศก็จะกลับมาเดินหน้าสู่เส้นทางของการพัฒนา ซึ่งประชาชนโดยส่วนใหญ่ของประเทศนั้นเองที่จะได้รับประโยชน์เมื่อมาตรฐานการครองชีพดีขึ้น

ประเทศสหรัฐฯ คงไม่ได้ใช้คำว่า “United” ในชื่อประเทศของเขา โดยไม่มีความหมายหรือเหตุผลใด แต่อาจจะเป็นว่าความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันคงจะเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการก้าวไปสู่ระดับการพัฒนา และระดับมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น และความพยายามในการเข้าใจเงื่อนไขพื้นฐาน รวมทั้งตรรกะความคิดของผู้คนในสังคม ไม่พยายามมองว่าการมีตรรกะความคิดที่แตกต่างกัน แสดงว่าเป็นคนละฝ่าย คนละพวกกัน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สังคมไทยต้องเรียนรู้มากกว่าการไปตำหนิกล่าวโทษว่าเพราะระบบทุนนิยมเสรีนั่นเองทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นใน

สังคมไทย ต้องอย่าลืมคิดด้วยว่า ก็ระบบทุนนิยมเสรีนี้แหละที่หลายประเทศใช้ในการขับเคลื่อนประเทศสู่ความก้าวหน้า และคุณภาพมาตรฐานการครองชีพที่ดี (กว่าที่เรามีในประเทศไทย) แต่ถ้ายังยึดติดอยู่กับความได้เปรียบเสียเปรียบส่วนบุคคลเป็นสำคัญ และไม่ตระหนักสนใจต่อสังคมหรือบุคคลอื่นที่อยู่ร่วมกัน การพัฒนาประเทศหรือการปฏิรูป (ถ้าอยากใช้คำนั้น) ก็จะประสบความสำเร็จได้ยากยิ่งถ้าความขัดแย้งในสังคมมีอยู่มากและเป็นระยะเวลานานเพียงใด ความเสียหายทางเศรษฐกิจ ซึ่งมักจะถูกแบกรับโดยคนส่วนใหญ่ของประเทศ ชัดความสามารถในการรองรับความเสียหายทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน (อย่างน้อยที่สุด คนที่มีรายได้น้อยกว่าย่อมมีขีดความสามารถในการรองรับความเสียหายได้น้อยกว่า) จะเป็นอุปสรรคอย่างมากต่อกระบวนการในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม จนอาจทำให้มาตรฐานการครองชีพลดลงไปได้

ต้นทุนหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการต่อสู้ทางการเมือง ย่อมมีความเชื่อมโยงกับรากเหง้าของความขัดแย้งว่ามีสาเหตุมาจากอะไร และที่สำคัญคือควรจะมีวิธีในการจัดการกับปัญหานั้นอย่างไร เพื่อให้มีความเสียหายเกิดขึ้นน้อยที่สุด หรืออย่างน้อยกระทบคนส่วนใหญ่ของประเทศแต่เพียงเท่าที่จำเป็นเท่านั้น เพราะคนเหล่านั้นไม่ได้มีความผิดอะไรมากมายจนเป็นเหตุให้เขาต้องมารับเอาต้นทุนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจไปแบกรับไว้ และทำให้มาตรฐานการครองชีพต้องแย่งลงจุดอ่อนหรือจุดด้อยของกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจของไทยก็คงจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นปัญหาเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรภายในประเทศที่เราไม่สามารถทำให้ “ตลาด” ทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรโดยส่วนใหญ่ อาศัยการแข่งขันที่เป็นธรรมเป็นกลจักรในการขับเคลื่อนการจัดการและใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตแต่กลับปล่อยให้การจัดการปัจจัยการผลิตของประเทศอาศัย “การแก่งแย่ง” หรือ “การแย่งชิง” ความได้เปรียบ ไม่ว่าจะได้มาด้วยความเป็นธรรมหรือไม่ก็ตามที เป็นตัวจักรขับเคลื่อนที่สำคัญ การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมนี้เองจึงเป็นสาเหตุเริ่มต้นของปัญหาอื่นๆ ตามมาอีกหลายประการ และหยิ่งรากลึกลงไปจนคนส่วนหนึ่งของประเทศมองว่าการแข่งขันเป็นเรื่องไม่ดี

สันติ ชัยศรีสวัสดิ์สุข

คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ นิด้า

www.econ.nida.ac.th

santi_nida@yahoo.com

ปลูกฝังความคิดให้มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย (ฝ่ายของตนและไม่ใช่อีกฝ่ายของตน) โดยเอาผลประโยชน์ของตนหรือของกลุ่มของตนเป็นที่ตั้ง แทนที่จะเป็นผลประโยชน์ของประเทศโดยรวม ก็ยังโชคดีที่เรามีการเปิดประเทศมากขึ้นในช่วงเวลาที่ผ่านมา การแข่งขันจากต่างชาติทำให้ปัญหาเรื่องความมีประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิต เป็นปัญหาที่มีความสำคัญรองลงมา ผลพวงจากการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจที่คนโดยส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจกับเงื่อนไข หรือแม้แต่กระบวนการคิดที่สังคมจะต้องมีเพื่อการอยู่ร่วมกัน ร่วมกันยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ในประเทศให้ดีขึ้น เช่น เราไม่ค่อยให้ความสนใจกับการเกิดขึ้นของช่องว่างระหว่างรายได้ของคนในสังคม การเกิดความเหลื่อมล้ำในด้านต่างๆ ของคนในสังคม ไม่เห็นบทบาทและความสำคัญของการกระจายอำนาจ ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมมากกว่านั้นก็อาจจะเป็นเรื่องทางการเมือง คลัง คือ เราไม่แยกแยะระหว่างความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี กับการใช้จ่ายเงินภาษีที่จัดเก็บมาได้นั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เรามักจะคิดเพียงว่าใครเสียภาษีเท่าไร เงินที่เสียภาษีไปนั้นเป็นเงินของตน นักเข้าก็คิดไปว่าคนที่มีการเสียภาษีจะมีสิทธิมีเสียงในการใช้จ่ายเงินภาษีที่จัดเก็บมาได้มากกว่าคนที่เสียภาษีน้อยกว่า ซึ่งเป็นแนวความคิดแบบ “การแย่งชิง” (อย่างที่ได้อธิบายไว้ข้างต้น) ประเด็นความเข้าใจในเรื่องการบริหารทางการเมือง คลัง จึงต้องพิจารณาแยกส่วนของการจัดเก็บภาษีออกจากการใช้จ่ายเงินภาษี

ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเพียงบางตัวอย่างที่พบเห็นได้จากสื่อต่างๆ ที่สะท้อนว่าความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง การปกครองที่สำคัญของประเทศในรูปแบบของความขัดแย้ง (ประเทศหลายประเทศสามารถมีช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านได้โดยไม่จำเป็นต้องมีความขัดแย้งเกิดขึ้นมากมายได้) ที่สังคมไทยจะได้ร่วมกันเรียนรู้ หวังเพียงว่าบทเรียนนี้จะไม่เป็นบทเรียนที่มีราคาแพงจนเกินไป ■